

ren, op atzuelcke condition ende articulen, als men ten daerps van de verpachtinge deszelus zal voorhouden. Soe eynt dat wy, in conformiteyt van de voorsz. resolutio, voergetoecnen hebben, die voersichreuen conscriptien te doen verpachten tegens den 27^{en} Aprilis toeconcomende: Versteekende daerommo zeer ernstelycken, ende amptshalven v luyden beuelende, bliuen ure Jurisdiccie ende Bedryue daer van publicatie te doen, ten eynde zue aldaer want moecher xyn van meeninge, om den voersichreuen conscriptien te pachten, dat zy van tegens den geprofigeerdem dago alhier bliuen Loeuwarden laeten vinden, alwaer men eerst beglansen zal de voersichreuen conscriptien, in dezels Stede vallende, te verpachten,

ende van daer voortv. procedeeeren in alle d'andere Steden ende platto Landen: Vlieste, Eerfsome, Lieue, Besoedero! hier mede Goede beuoelen.

Datum Loeuwarden den Isten May 1581.

(onder stontd geschreuen)

V luyden goede Vriander, de Gedeputeerde Staaten van Vrieslande.

Ter ordonnancie derzeluer.

(van geuocient)

Horderuyck.

*Als 't verstant, in het 3de Loeuwarder Stads-
Bok No. 104.*

Provisorael Reglement van Prins Willem van Orange, op het stuk van Regeringe in Vriesland gemaakte, met de Advysen der Heeren Edelen daar op gegeven.

Den 5 April 1581.

Art. I.

MYne Heeren: Naedemael den Staaten van den Landtschappo van Vrieslandt belieft heeft, op een 12^{en} dach der voerjooden maent van Martio, zeeckere houet Ghecommitterden nae der stede van Amstelredamme by zyne Excellentie als te verdrighen, met ernstighen verloucke, ten eynde deselue seld ommael bewaert wilde waerportieren, ende binnen desen lands van Vrieslandt vervueghen, om op alle zaeken, zoo tot vrede als der oorloch belangtende, ordre te stellen, volgens gheue dier aenprijende by den voorghenuevenden Ghecommitterden, zyns Exelencie breeder vercheert ende verduunt is gheweest.

I I.

Op welcke verthoninghe zyns Exelencie geleit hebbende, hoewel deselto om andere hoochwichtighe ende zeer nootelycke zaecken, den gheneynen Vaderlande betreffende, grootelycken elders verluocht wordt, alwaer zyne presentie wel noodich waere gheweest, om veel verscheyden aspecten; zunderlinge oock om meerdere excellentie van de aenshaende vergaoderinge van den Generacion Staaten binnen Hollandt te houden, alwaer, zoo als zyns Exelencie is onderricht, alrede de Gheputeerde van enlge Provincien aenghecommen zyn.

I I I.

Ouemits nochtans de goede ende zunderlinghe liefde ende affectie, die zyns Exelencie tot het weluieren van den lands van Vrieslandt nyet weynigher als van den anderen Provincien is draeghende, ende dyen volghens oick bogerende het ernstich verlouck van de Landtschap, doer heure Gheputeerde als voorsyt is aen zyns Exelencie ghedaen, waer te coenen; soe heeft deselue zyns Exelencie wel willen seld binnen deser stede van Harlingen laeten vinden (s).

I V.

Ende en waere zyns Exelencie nyet lieuers gheweest, dan dat zy elcander aencomptu alhier, alwelcken eeddracht ende goede onderlinge correspondencie gehouden hadden, zunderlinge int beleyt van dees Landts secken, zoo wel der oorloghe, der justitie, als der poltike belangtende, als tot nu ende merre otrboer van den Lande nodich waere gewoest.

V.

Maer beulndende zyns Exelencie, tot heur groot leeuwien verscheyden questien, differentien ende misverstant, tot groote verachtninghe van des gheweyne Landts weluieren alhier gherefen te zyn, by constant-

(s) De Prins is tot zyns Heilvrouwe Christina de Loeuwarden geseent. *Zie Friesche Meentere pag. 462.*

assistentie van dewelcke wel lichtelycken gronden inconuenienten ouer den gheheelen Lande tot ruyme deszelfs zouden coemen te sproyten.

V L

Ende dat daeromme bouen all noodich zy, promptelycken daer inne te verzien ende te remedieren.

V I L

Sne hadde zyne Excellentie wel aut ende mirbaer gheuonden, dat selue by vuytschryuinghe van eenen Landdach waere gheschied.

V I I L

Maer aenghesien, oormits den redenen hier vooren veruelde, zyne Excellentie vout deese nye immoerghelycken waere, sonder merkelycke prouidie van den anderen Prouincien, in de vaie van der Generalliteyt ghebleuen zynde, alsuelcken vuytschryuinghe alhier te verwachten.

I X.

Dat nochtans dat nyet te min zyne Excellentie middelortyt nyet lieuers en heghere, dan volghens conuenientende verduck van den Landschappe, aen dezelve gheschieden, op alle swaericheden int beloye van de zaecten van Vriesland ghesien, alsuelcken ordre te stellen, als tot ruste, goede oendracht, ende welueren van den Lande wordt dienende.

X.

Soe heeft zyne Excellentie by prouisie, ende ter nye ende wysen dat zyn Excellentie beuer commoditeyt hebbe, om langher binnen desen Lande te moeghen verceren, (twelck zyne Excellentie verhoopt dat enen naar scheidten van den Generallen Staten vuyt Hollandt zall moeghen gheschieden) uwer Redeten wel willes vromhouden do puncten ende articulen, hier naeuolghende, om dezelve middelertwylen by eenen yederen achteruolcht ende onderhouden te worden.

„Die van den Raede in Vriesland, alhier binnen Harlingen vout zyne Furstelycke Genade erscheenen zynde, bedanccken denzeluen alsoe dyerstelycken als hun moeglick is, van dat zyne Furstelycke Genade proponerende andere trefselijcke ende gewichtijghe handelighen, haer in desen Lande veruoecht heeft,

„alwaer ende alomme die voorschreuen van Adelen byden ende presenteren v Furstelycke Genade alke wes in hun moegelyck is tot dyenste ende gehoornichheyt; „hoducken mede denzeluen van de goede ende yonghe sorghen, by denzeluen verthoent, om den staet ende ghelegentheyt van den saecten van Vriesland te verstaen, „ende daer op ende dien noodlike remedien, voort te handelen, dyende die selue van Adelen op deese puncten, by v Furstelycke Genade overgheuen, als nochtans onder onderdaenighen correctien te gene niet volcht.

X I.

Willende zyne Excellentie den Staten van Vriesland onderruschen indachtich houden, hoe dat dezelve zyne Excellentie, naerdyen den Graue van Rinnowick bene van der Generaliteyt affghesondert hadde, tot verscheyden tyden by denzeluen Staten vercocht is geweest om t Gouernement van desen Lande aen te nemen; ende hoewel zyne Excellentie te meer reyzen gheueyert heeft sulcx te accepteren, zoo is nochtans eyntelycken door de conuente sollicitien van denzeluen Staten, mitgaders doen intercessie van zyne Hoohoyt ende den Generallen Staten, daer by zyne Excellentie oeruert.

X I I

Maer aensende de Staten van desen Lande, dat oormits dye andere swaere menckelijghe occupatien, die zyne Excellentie in den anderen Prouincien daeghetlyck was hebbende, zyne Excellentie nyet moeghetlyck en was dezelve andere Prouincien te verlaeten, ende sich bliuen desen lande van Vrieslandt te beghruen ende ghoftadelijck te hooden; ende dat nochtans int goede directie, ende beuer vuerderlijghe van desen Lande zaecten, gheheel indich was eenighen aensientlycken gequalificeerden ende wel veruonden persoon tot tleutenen Gouerneur in de plaetse van zyne Excellentie alhier te hebben, dye conuenientlycken zyne residentie binnen den Lande zoudde houden. Sne hebben dye bouengenoemde Staten zeer ernstelyck, sue by zure Godeputeerde, als verscheyden schryuen aen zyne Excellentie, vercocht, ten eynde hem zinde bellenen heruoerts te zeyden, ende in zyne plaetse te stellen den fry Baenderhoere van *Morick*, Heere van Rinnowick, aen dewelcken zy niet te voeren ghelyck veruouck gheschied haddet, om het selue te accepteren; dye nochtans te meer reyzen sulcx hadde, soe oormits synen onder-

ouderdom als andere redenen, gheswygert, hebbende sich nochtans ten laetsten, zoo op het ernstich aenhouden van den Staaten vooroomt, als oft begheren van syne Excellentie daer toe laeten persunderen, ende het bouenghenoemde Lioutenantschap aenvoert: Willende zyne Excellentie nyet verswygghen, dat zy, aenslende der Staaten begherte, in desen oick des te Bauer den Heere van Rummen ghoudvoert heeft, zoe ouermidus zyne qualiteyt ende goeude officie, als die vroemicheyt, gheminticheyt ende goede experientie, in ten zynde, ende ouer veel jaeren metter daet toe dienst van den Vaderlande bewezen.

XIII

Verhopende daerom zyne Excellentie, dat de bouenghenoemde Heere van Rummen hem zodert zyne aensnypste binnen desen Lande in alles volghens de commissie, hem by zyne Excellentie ghegheuen, daer behouren zal hebben ghequeten, ende noch beter middel zal hebben, om tot voorspoet ende welueren van den Lande, alle goet debuit ende officien te doen, aenouero hem lat volbrengghen van dezelve commissie nyet alleens ghaens veranderinghe oft hetetzel ghedaen en worde, maer dat hy oock las aenwesen van den Gouverneur, als t'Hoofst van der justitie worde naer behoeren erkeat ende gerespecteert.

„Die van Adel bedancken insonderliclyt zyne Furstelycke Genade, van dat d'selde den londen van Vrieslant die ere ende sauer beweesen heeft, t'Gouuernement van dyen ten te nemen, als zynde die gheene, daer op zy alre hinnen volle hoope ende veruouwen ghesleelt hebben. Oock bedancken zy zyne Furstelycke Genade, van dat d'selue belyeft heeft, t'voorlichtreuen Landt met den persien van den Welgeboren Heere van Afsrak vier syner Furstelycke Genade Licutenant te versien, denwelken oock zy alle te gader alle dyent ende assistentie, toe welueren van de Landen bobotronde, salau t'yeu zullen doen ende bewysen.

XIV

Ende ten eynde de justitie in zulkcken aensien ende respect sy, als tot welueren ende conseruatie van den Lande noodich is, soude zyne Excellentie medifacem vinden, dat t'belieft ende administratie derseluer dyen van den Raede Provinciael alleene, zonder eenich hinder oft letsel, ghesloten worde, sonder nochtans, dat sy har eenich-

sints den Kriech oft andere Landt secken zullen hebben te beuouwen, her en waere, voor zoe vele heuren goeden raedt ende aduis daer op worden verlicht.

„ Fiat: Aengelyen sulx van dit gewoentlick is.

XV

Wyders, sizoo gherne Lancen oft Republicken nyet gveruechlycken zonder eenen zoeckeren vasten wet, ende eenparige forme van regeringhe en connen hilsen, soude zyne Excellentie goet ende alrebet vinden, ten eynde het landt van Vrieslandt des te beter in alle goede ordre, eendracht ende correspondentie geregert, ende alle misuerstandt wechghenomen worden mochte, dat den Heere van Rummen, als Licutenant Gouverneur, ende als oer Hooft van den Ghedeputeerde Staten van den lande van Vrieslandt, metten zelue sal communiceren, adviseren ende resillueren, op alle tghens t'onderhoude van alle priuilegien, tractaten ende vryheden van den lande van Vrieslandt eenichsints mach maekten.

„ Fiat: Mits dat w Furstelycke Genade belyue te ordonneeren, dat die Gedeputeerde in alles, den Landen secken verkende nyet en sullen aentertren, den mit voorgaende communicatie ende weete van zyne Genade, ende dat by zoe verre als zy yem wilden aentertren, t'welck zyne Genade wille ende t'welueren van den Lande ropugnante, dat zyne Genade gheautorizeert zy, met communicatie van den Hoefe, ende eenige van den Landtschappen, by zyne Genade ende den voorschreuen Hoefe te beschryuen, daer in te remedieren.

XVI

Mitgaeders oick te helpen rieden ende buyten op alle zuchten, waer daer die ghemeyne weluert ende vryhaye van den voorschreuen Lande beuordert ende bewaert zal wuughen worden: Ende dyen volgende, oick te executeren ende te doen onderhouden zoe wel die pacificeatie van Gendt, tusshen die Generale Staten ende zyne Excellentie met die van Hollandt ende Zeelandt ghemaeft, als de Generale vrie, daer op gheuecht, met die merder vrie binnen Vrecht ghemaeft, ende by den Lande van Vrieslandt aengenoemen.

„ Fiat: Dat d'executie by den goonen blyuo, die t'onderwys van de justicie hebben.

Ppp

XVII Ende

X V I I

Ende tot beter directie van des boungenoemden Landts zaecken, oick ten eynde op des Landts penninghen, zoo wel procederende van het innocemen van den domeynen, Geestelycke goederen, exaltacien, imposten, accyzen, consoyen, licentien, als alle andere contributien van den lande van Vrieslandt, tot oonderhandt van der oorloghe ende bescherminghe van den Lande gheconsenteert, oft naemlichs te consenteren, alle goet regerdt gheuenen mach worden; sal de boungenoemde Lieutenant Gouverneur ende Gedeputeerden van Vrieslandt alle goede neersicheyt voorwenden, ende sorghe draeghen, dat de consenten van den boungenoemde contributien behoortelyck worden gheexecuteert; mitgaeders oick dat alle de gheue, tot ontfanc ende bewindt van de voorz. contributien ende ander Landts penninghen gheschelt ende gecommittieert zynde, ofte als noch te stellen ende te committeren, deselve penninghen behoortelycken ende ghetrouwoolycken innen, ontfanghen ende administreren, ende alle de boungenoemde penninghen verstrekt worden, een yeder tot sulcken eynde, als deselve by den Staten van den Lande sijn gedefiniert. zonder deselve tot behouff van eniggen anderen zaecken te employeren, oft te laten employeren.

„Fiat: Mits dat d'Executeurs hun machticheyt van den Houe hebben.

X V I I I

Ende om des te beter ordre daer inne te moeghen houden, soude zyne Excellentie raedhen achten, dat de boungenoemde Lieutenant Gouverneur ende Gedeputeerde inghelyck alle goede wysheit nemen, op dat alle de Rentmeesters ende ander, eenich bewindt oft ontfanc van des Landts penninghen (hoedanich dye moegen sijn) hebben, goet, pertinent ende distinctie register houden, ende tot allen tyden, des versocht zynde, van hare administratie ende bewindt voornoemt hebben te verswoorden; bealyeden tot dyen sijn als dan behoortelycken staet van deselve hare administratie overleuerende, mitgaeders oick dat deselve Ontfangers ten behoortelycke tyde van alles behoortelycke rokeninghe, bewys ende reliques doen voor den ghenen, daer toe by den Staten van den Lande gecommittieert zynde, oft al noch te committeren, ten sijn den Staten van den lande van Vrieslandt op alle vuytsprekinghen ende Landtsdaeghen des te beter kennisst van

alle zaecken, ende van den gehelen staet van den Lande moeghen hebben; doenda als dan oick de voorz. Gheputeerde ten den Staten van den Lande behoortelycke onderrichtinghe ende blyck van beurliyeder administratie ende rogeringhe.

„Fiat: Vt in textu.

X I X.

Belanghende den goederen van den personen, dye tien by den vyandt sijn ontholdende, ofte den ghenen die nuoto correspondentie met hem mochten houden; verslaet zyne Excellentie, dat de Gheputeerde voornoemt den Procurcur Generael van Vrieslandt belassen zullen, hem daer op te informeeren, ende teghens sulcke zyne actie te instructen voor den Prouincialen Houe van denzeluen Lande, om by den voorsz. Hove, naar bebourlycke kennisse van zoecken, achtervolgende de placaten, opt stuck van den confiscacien ghemaeckt ende ghemaneert, sommerticken teghens de boungenoemde personen ende goederen gheprocediert te worden mer beloesen.

„Des Procurcours Generael officie es, te voldoen dit artycel, sonder daer van enighen ordonnancie te behouwen te verwachten; mit nochtans discretelycken gheprocediert zy, ende onbegroepen den genen, die buytens s landt in onparttydicheit Pleuren zynde, oft noch zullen geraecken te sijn, ende die den vyanden geenonwairlike assistencie doen, ofte mitten zeluen correspondencie bolden.

X X.

Roerende t seyt van der dyckste, als baccantelyck van dycken, dammen, weggen, waeteren, stuycken, zylen ende diergelycke; verslaet zyne Excellentie, dat de Lieutenant Gouverneur ende Gedeputeerde voornoemt, hun hier inne zullen hebben te reguleren, zoe als men van outs binnen desden lande van Vrieslandt gewoon is; behoudelyck nochtans, ingevalle tuschen den Steden oft eenighe Inghesorenen van den Lande eenighe questies oft geschillen vuyt ontsaeken voorsijt, die met vrientchap oft afschespreken van de goede Luyden ende Arbiters nyet en zouden kunnen verdraghen worden, ghesaecten te sijn, dat deselve als dan hy den Raedt Prouinciel, ty forme van justitie, zullen worden gheschiedert.

„Die van Adelen referretten sich, seggende dit articulo, daer naer tegeens opt zeluo

„zelus by zyne Genade ende Hoff gun-
 „woorde zal worden; zoe zy niet en bege-
 „ren, hun ofte yemands anders te prejudi-
 „ceren.

X X L

Voor zoe vele actieve tione van der
 Religie ende de Politie, zal zyne Excele-
 „cie, onderricht zynde van de ghebreucken
 „oft misfien van dyen, by ausrfe van den
 „Staten ende Raede Provinciel van deesen
 „Lande afzulcken ordre daer inne stelligen,
 „als tot wede, cendracht, voorspoet, wel-
 „uunt ende confensie van den hogstbezen
 „van den Lande beuonden zal worden te be-
 „hooren; mit dat middelst zy ghen exer-
 „citie van eenighe andere Religie bronnen de-
 „sen Lande ghebruyck en zal worden, dan
 „van de Ghereformeerde, by allen den Pro-
 „uincien, onder de naeder vuc staende,
 „aenghanoecen.

„Fiat: Mits dat zyn Exclencie dyonste-
 „lyck goboorden wrdt, tordonceen, re-
 „gardt te nemen op den personen, Goet-
 „telick gewoes zynde, ende han in slike
 „oorder den Gemeente gedragen hebbende,
 „om denzeluen, sonder affectie ofte pas-
 „sie, een eerlick onderholdt ende compe-
 „tentie te geuen.

X X I L

Aengasende het liefen ende vuytsetten
 van den Grietkuyden binnen desen Lan-
 „de, zal zyne Exclencie inslycx (opt
 „stuck van de Grietwryen naeder reforme-
 „meert synde) op den naest oentrende Lan-
 „dach afzulcke ordre stelligen, als tot wel-
 „uunt ende voerspoet van den Lande beuo-
 „den zal worden te behoeren. Ende inghe-
 „uulle middelstzys eenighe Grietwrye jegen-
 „woordelyck versende, oft oock naamaels ge-
 „noede te vaceren, soude zyne Exclencie
 „genciancken, dat by pruuise die Inghelero-
 „nen van alwelcke Grietwrye, vuyt deselue
 „zullen denumneren dreye perionen, van de
 „noubelste, best ghequalificeerde, ende goe-
 „de Patriouen, die zy den Stadthoeder, oft
 „to zyn affweeten, zynen Lieutnant Gou-
 „uerneur, zullen presenteren, ou by den-
 „zeluen, met voorgasende aduyt van drey
 „van den Raede Provinciel, ende den Ghe-
 „deputeerde van den Lande, eocet vuyt den
 „boucogesonde dreye personen ghoeligeren,
 „ende tot Grietman gheconuultwezen ende go-
 „seit te worden.

„Fiat: Mits obseruerende doidc ghe-
 „woorde ende tractates van den Landen,
 „ende onder conuolue gesuis anders.

I P. Dal.

X X I I I

Nopende den crychshandel binnen desen
 „lande van Vrieslandt, hoewel tbelaydt des-
 „selfs zyne Exclencie alleene als Scaldhou-
 „der van den voorschrueuen Lande is com-
 „puterende, ende dat dyenauighens den Heere
 „van Ramm, als Lieutnant Gouverneur,
 „oick wel vermaect, in affweeten van den
 „Stadthoeder, hem dies aengasende te regu-
 „leren volghens d inhouden van de commis-
 „sie, hem by zyne Exclencie ghegheuen:
 „Nachtan, mit sin wel in duse als alle an-
 „dere secken alle goede cendracht ende cor-
 „respondentie te houden, verhaet zyne Ex-
 „clencie, dat dezelve Lieutenant Gou-
 „neur int oprichten van eenen vestegher,
 „met tghene des daer van dependeert, be-
 „logeringe van Steden oft andere Plaectzen,
 „siet doen verroecken van den garnison vuyt
 „den Provincien, veranderinghe van garni-
 „soenen vuyt den Steden oft Schansien,
 „eenighe nyuwe vendelen aen te nemen
 „ofte op te richten, ofte vuyt andere Pro-
 „uincien in den lande van Vrieslandt te doen
 „ouwen, zal hebben te procederen, by ad-
 „uise ende raet van den Staten van den
 „lande van Vrieslandt ofte heere Gedeputeer-
 „de; tot welck zyn Exclencie verhaet, dat
 „by pluraliteyt van vuyten zal worden ge-
 „proudeert, mit nicht als de boucogesonde
 „Lieutnant Gouverneur ende Ghe-
 „deputeerde dyet en zullen moeghen eenighe
 „nyuwe regimenten oft vacablen aenoe-
 „men, oft oock die gheene, in dienst zyn-
 „de, caeseren, sonder tzelue oerst ende al-
 „uouren zyne Exclencie, tzy krystelycken,
 „oft by eenighe Ghecommiteerden te ver-
 „wiltighen, het en waere oocers om de
 „gouelicheyt van der thecken, den tyt
 „sulcx nyet en wilde lyden; in welcken ge-
 „uulle zy daer van. van stonden sene zyne
 „Exclencie aduertentie sullen doen, ende de-
 „zelue vuytmetelyck inderrichten van den
 „redenen, hem benoodicht hebbende sulcx
 „te doen.

„Die van Adele conformeeren sich mit
 „t goet aduyt van zyne Prouidencie Gen-
 „ade, in dit articule wigedruet.

X X I V.

Maer soe veelc angaet de secreete con-
 „schappen ofte Bepiers, mitagarders eenighe
 „sendereen ofte ceterwryen, die men te-
 „ghens den vyande soude moeghen dooc,
 „ende alle andere beynelcke soecken van
 „ouloghe, int voordringhe des Landts di-
 „nende; alsoe deselue by kramise van veele
 „zyet behoerlyck beheyt, nuch veel mis ge-
 „effodiu.

effectueert moeghen worden, maer te contrarien, dat om de vruchten daer van te verwachten, deselve behoren in alder stille, ende soe secretolyck als immermoer moegelyck word, gedruen ende int verck gheheldt te worden. Soe verclaerd zyne Exelencie, dat de Lieutenant Gouverneur alzulcke Saeken alleene behoort te handelen; behoudelycken nachts, dat in Saeken van grooten ghewichte, hy daer toe zal ghehruycken den goeden raec ende advys van eenighen van den Ghedeputeerde van den Lande, dyent hem bereuen zal.

„ Ad idem, vt supra proxime.

X X V.

Sal van ghelycken de Lieutenant Gouverneur, vyft stachte van zyne commissie, alzulcke Officieren en Hevelhebers over het regiment moeghen stellen, als hem gouduncten ende believen zal: behoudens, indyen eenighe Inghesaccen van den Lande van Vrieslandt daer me bequom ende ghequalificeert gevonden mochten worden, dat dezelve voor andere zulken worden geyprafereert; ende zulken alzulcke Officieren ende Hevelhebers, by heer Lieutenant Gouverneur gheselt, als andere Hevelhebers ende Soldaaten, by de bouengenoemde Statuten oft heere Ghedeputeerde, van heere traictementen ende soldyven betaelt worden.

„ Vt supra.

X X V I.

Ende verquende het onderhoudt van de cryschdiscipline binnen den Lande van Vrieslandt; alsoe syoe Exelencie nyet laeren ende begeert, int meerder ruste ende welueren van denzeluen Lande, dan dat de Cryshuyden, alhier synde, oft dyen aemaelen zouden moeghen coemen, in alto goede ordre, regle ende discipline gehouden, ende de Innewuonden van den Lande, se binnen desen Seeden als ten platten Lande, van alto ouerlast, concussien ende ghewek houydt moeghen worden ende blyuer: Soe verclard zyne Exelencie, dat de Heere van Rummen zal de bouengenoemde cryschdiscipline alhier restaureren, ende dyen volgens de rure nyetwe ordonnancien, opt hroet ende Voetunick ghesaect, ende binnen desen Lande ghepubliceert, is treyn brenghen, ende dezelve van puncke tot puncke by eenen yderen wel strikelyck ende scherpeyck doen onderhouden; procederende tegens den Ouertrceders by executie van den penen, by deselve ordonnancien

vermeldt. Om tweelck te moeghen effectueren, de bouengenoemde Heere van Rummen, Lieutenant Gouverneur, des to hater ende bouaener middel hebben zal, euenuerro die Staten van den Lande ende heere Ghedeputeerde, behooryckelyc op de betalinghe van den Cryshuolcke den verstaen.

„ Vt supra.

X X V I I.

Ende hocwel zyne Exelencie wel begeert hadde op alle de voorgaende ende andere punten, int goet belydt ende dielche van den zaecken van desen Lande van Vrieslandt noodich, mitgeolers oick op verheyden doleantien, dies verquende an zyne Exelencie ghepreisende, naerde te vorsien, nuertus nochtans die cortheyt des tegenwoordighen tyts, om den redenen, int beginsel deeler by zyne Exelencie voorghhouden, zinder nyet en bydt, ende dat des nyet te min zyne Exelencie nyet raedaeten wilt, soe haest immermoer moegelycken wordt, voiders alto goet remedie in den zaecken alhier, int voerspoet ende welueren van den Lande, te stellen; zoo zal zyne Exelencie eerstdaechs zeeckere particuliere instructien concepioren ende stellen, naer dowelcke sie wel de Lieutenant Gouverneur, die van den Prouincialen Raede van Vrieslandt, die Ghedeputeerden van de Seeden deser Lande, als Remmeesters ende andere respectiue, sien sulken helden te regulieren, int dienste, welueren ende contentement van den Lande.

„ Syne Vurstelycke Gemede zal belyuen, int omme in alles te remedieren, zoo baldt als mogelick is eenen Landdach houden, die vry ende generael zy; ende ingevalle salcx by zyne Vurstelycke Gemede nyet menode geschyen, zal dyenstellct geboden werden zyne Gemede, te beuelen zelve te duen op den voer van den particuliere instructien ende concept, in deeler articulo geroect.

X X V I I I.

Soe als zyne Exelencie van ghelycken nyet en sal onderstaen, teghens des staendes Landdach alzulcken middel voer te stellen, op de elocke van de Ghedeputeerden van den Staten van Vrieslandt, dat zelue met goet genueghen van conen yederen, int welueren van den Lande, zal moegen strecken: Wiltende zyne Exelencie ondertuschen nyet onderstaen, twer Edelen

ken alhier voor te houden, dat alsoo zyn^o Exclencie onderrichtt worde van verscheyden sarricheden, gheochillen, oomnicheyt ende differenten, die ghemynlycken op alle Lantsdaeghen binnen desen lande van Vrielande gewoon sijn te ryken, ter cause van der cleefte van den bouengroempdu Ghe-
deputeerde Staten; ende dat daeroume, tot boer beleydt van der zaecken, meer als noodich sy daer inne te remedieren, ghe-
lyct oick selue, sijn wel by de Ghe-
deputeerden als by den Edelen van den Lande, te meer reysen een zyne Reclencie is ver-
socht; zoude zyne Exclencie daeromme, by sijnre van aduys, goet, nurbet ende
noedichem vanden, dat gheuerende deze
jegbeuwoordighe oorsughe, naueminderdt
ende sonder perjudicie van den prilligien,
constymen ende gherechtichydt van den
lande van Vrielande, teghens den aenstaen-
den Landsdach, binnen desen Lande te
houden, om des te beter alle dissidentien
ende misuerlandt te keeren ende te werven,
den voer hier onder gheset acteruoelcht
ende naerghoorenen worde, als te weten;
Dat alion de Edelen vuyt den lande van
Vrielande, soo wel binnen den Steden als
men platten Lande wonende, onder healyden
van den heeren, bequamensten, ghequy-
llicousten, ende goede ghetrouwe Patrio-
ten sijnde, by pluraliteyt van vuyten swaelf
personen zullen denomineren, inzelyck alle
Byghenamen onder healyden oock swaelf,
ende alle die Steden oock swaelf personen,
al e saemen ghequylichouert ende getrouwe
als volren; oft Indyen alsulcke denominan-
de nyet en soude goetgoumden worden,
dat als dan by die van Oitorgos, by plu-
raliteyt van vuyten, soo wilen Adel als
Byghenamen, wurden ghe-
nommen, oock van de bequameste
ende ghetrouwe Patrioten als: binnen, by
die van Westergne oock swaelf, ende by
die van de Seuenwulden ende Steden elck
inzeilyck swaelf; alle welke denominacion
alzne een zyne Exclencie, als Staldinuder
van den Lande, ghepresenteert sullen wor-
den, omme by dezelve vuyt een yeder
swaelf dnye oft vier in Ghe-
deputeerden van den Staten van Vrielande ghecooren ende
gheset te worden; weluerstaende, dat de
bouengroempdu ghecooren Ghe-
deputeerden, doen den anderen nyet naerder van
bloots wegben als in quarten, ende van af-
sienyten wegben als in tertio gradu en sou-
den behouren te beslaen.

„Piat: Mits dat equaliteyt ende gelyck
„getal van personen geobseruert sy, bid-
„dende nyet te min die van Adelo, dat
„zyne Purteilycke Genade gedyent sy te

„verstaen, dat die Rygenwulden ende Seco-
„den onder een condicio behouren te slaen,
„ofte een minnen dat de Ghe-
„deputeerden wren zeluen te ryken, nyet meer van
„getal en behouren te weesen dan die van
„Adel; bewindende het punct van con-
„gumitheyte ende affinitheyte, ter eynde van
„desen articule gemect, den Landen oor-
„beitlicht ende dyenauch te werven.

X X I X.

Ten lesten, alzoe syne Exclencie ver-
hoopt, dat by onderhouden van allen den
anderen puncten ende articulen, hier voer-
ren verhaelt, ende by syne Exclencie pro-
missuolycken ghesaruoert, de saecken van
doelen Lande, tot den naest aenstaenden
Landsdach met alle goede ordre, tot weluer-
ren, ruste ende vrede van denzeluen Lan-
de, beleydt ende gheodrigent sullen moog-
ghen worden: Is syne Exclencie daerom
verhoekende, dat twee Edelen al e saemen,
ende een yeder van v lyeden, by hem zel-
uen overlegghende die behoortlike schult
ende plicht, die zy den Voderlands, ende
de volderinghe van weluerren ende con-
seruatie deszelfs schuldich sijn, ende tot
dyeen syne affleggende alle particuliere pas-
sien, affectien, gheschillen ende differen-
sien, met al e lichte oerachtichheit ghetrouwe
beste soude moegen verachtieren; ende oock
alle rygende een wederlyden, is sy met wou-
den oft amersonten, soude moeghen ghe-
passeert sijn, in verglyete stellende, con-
drachtelycken ende gheswemderhaad poo-
ghen, nyet alleonlyck in goede ruste, vrede
ende eenicheyt met elcanderes te slaen,
meer oock alle Lande saecken met goede
onderlinghe correspondencie, ondrachtich-
heyte ende vrientelicheyte te vorderen, te
handelen ende te beleyden; mer doer en-
ghetruyffelt mer liden ondrachtichheit heb-
ben te veruachten, dat God: Almachtich
sulck synen isphien zal gheuen, dat deselve
Landen, mer den Inghesituen van dyen,
in meerder verzekertheyt gheset, dye
vyanden in houydyer gheueit ende voor-
nomen voores veruandert ende telech, ende
de synolycken een ghemeyne ruste ende
vrede alhier sal worden verrecht; mer ter
contrarien doet crist ende onrechticheyt, al-
le stoken gescepen souden sijn, aint allen-
lyck te meuder consude, mer oock ter
grontelycken onderganck ende verderff van
den gheheelen Lande te euenen. Ende van
weghen syne Exclencie, moeghen swer
Edelen voor vast ende secker houden, dat
deselve tot allen tyden wel willich ende
bereyt sal sijn, ten dienste van desen Lan-
de ende v lyeden al e saemen, sijn lyf,
Qqq a goet,

goet, ende alle de middelen die Godt Almachtich zyne Exelencie zal verleenen, vrymoedelycken te employeren.

Aldus ghodten by zyns Exelencie binnen der stede Harlinghen, den v^{ten} dach Aprilis, Anno XVe een en tachtentich.

Hopende dio van Adelen te corresponderen met die goede genegenheit en

de verminlinge van zyn Exelencie, is desen geoorc.

Astum den vi^{ten} Aprilis, Anno XVe een ende tachtentich.

Kan dit tegens de andere gelykenisse gelycken. Inverleend onder de rym papieren van archief des Illust. H. d. G. H. van I. B. J. H. van Kyburg, Grinnes 1901 Raamstreek.

De wete jhr. Lantvoordt Phoenx - deel No. 19. En Nijmegen Ordeyl van I' r' r' r' r' pag. 147.

Advs van den Stadhouder Prins Willem van Orangen, waar na de Electie der Gedeputeerde Staaten in het soekomende soude kunnen geschieden.

Den 7 April 1581.

Alzo zyne Excellencie esynder exempel in desen lande van Vrielandt, onder anderen onderricht is geworden van verscheyden swaericheyten, geschillen, eenicheyt ende differenten, die gemeynelick op alle Landdaghen binnen desen voornoemden Lande gewoen zyn te ryfen, te rusten van de electie van de Gedeputeerden van de Staten; ende dat daeromme, int beter beleyt van de saken, meer needich zynde daer inne te remedieren, gelyck oock is selue, soe wyl by de Gedeputeerden als by den Edelen van den Lande, te meer ryfen om zyn Excellencie is verstaet; welken, volgens zyns Excellencie, begerende niet weyniger in dese als alle andere saken toe ruste, vrede, eenicheyt ende weluaren van den Landen te vromen. Soo hadde zyn Excellencie den Gedeputeerden van den Staten deses Lande, intogaders dien van den Adel ende andere, by zyns Excellencie binnen deser stadt Harlingen gecompareert zynde, verclaert; dat sy niet en sal onderlaeten, tegens den meest senselenden Landdach alsulcke middel vone te stellen, op die electie van de Gedeputeerden van de Staten van Vrielandt, dat elck mit gret genoeghen van een yderen, toe wahren van den Lande sal moghen strecken. Wiltende zyns Excellencie middelartye, om dese sake by alle bequame ende geruechliche midelen te prepareren, den Staten ende andere van desen Lande, diens sullen soogen enragen, by forme van edus wel voorhouden, dat zyns Excellencie goet, medem ende oltou soude vintien, dat tegens den ernstigende Landdach, binnen desen Lande te houden, ende gesturende dese jegenwoor-

dige oorloghe, om des te beter alle differenten ende swaerstant te keeren ende te werten, onuermindert nochtans ende soder preiudicie van den priuilegien, onstemen ende gerechtheeden van den Lande van Vrielandt, den voer hier onder gestelt, achtervolcht ende naegoomen worde: Als te weten, dat alle die Edels wt den lande van Vrielandt, so wel binnen den Steden als ten platen Lande woene, onder beuarden van den beuen, bequamen, gequalificeeren, ende goede Patrioten zynde, by pluraliteyt van voysen, twaelf personen sullen denomineeren; insgelyck also die Eyghenerden, onder henlyden oock twaelf; ende alle die Steden nock twaelf personen, al t slemen gequalificeert ende geouwe als voren; al indien alsulcke denominatie niet en soude gnteginnenden worden, dat als d. m. die van Oouorgne, hy pluraliteyt van voysen, sou wt den Adel als Kygeolriden, worden gedenomineert twaelf personen, nock van den bequamen ende rotrouwe Patrioten als bouen; by die van Westergyn oock twaelf; ende by dio van de Souwvolden ende Steden eler insgelyck twaelf. Alle welcke denuminalien alzo om zyns Excellencie, als Stadholder van den Lande, representeert sullen worden, om by caselue yz een gden denuminalie van twaelf, drie oft vier tot Gedeputeerden van de Staten van Vrielandt geouwen ende gestelt te worden; weluortende, dat die bouengenoemde ghouren Ghoumiltreerde, deen den anderen van bloet wepen niet merder als in quinto, ende van effinicyt wepen als in tertio gradu en souden beuoren beuaren.

Aldus